

Alimlərin "hiss edən protez ayaq" ixtira etdikləri və gələcəkdə istifadəyə veriləcəyi barədə bir müddət əvvəl xarici mətbuatda yayılan xəbərlər yəqin ki, bir çoxlarına inandırıcı gəlməyib.

Həmin xəbərlərdə bildirilirdi ki, "ağıllı" protezi quma, qara və ya suya toxunduraraq şəxs ayağının nəyin üstündə olduğunu gözüyumulu təxmin edəcəkdir. Bu günlərdə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyinin Protez-Ortopedik İstehsalat və Reabilitasiya Mərkəzinin də ölkəmizdə bu sahədə müvafiq yeniliklərə imza atıldığını şahidi olduq.

Mərkəzdə hazırlanmış protezlərlə təmin edilmiş vətəndaşlar, eləcə də Vətən müharibəsi əlilləri həmin protezlərlə kifayət qədər sürətli hərəkət edə, pilləkənləri rahatlıqla düşüb-qalxa, həmçinin müxtəlif idman növləri ilə məşğul ola bilərlər. Görünür, bu protezlərin hiss etmə "qabiliyyəti" olmasa da, istifadəçilər süni ayağı və yuxarı ətrafları özünü küləşdirməyi bacarıb, onlarla kifayət qədər dostlaşa bilərlər. Əlbəttə ki, bunun üçün protezi hazırlayanların peşəkarlığı, istifadəçilərin möhkəm iradəsi və belə xoş missiyanın reallaşdırılması üçün xeyirxah təşəbbüskarlığın mövcudluğu vacib amildir. Nəzərə alanda ki, həmin mexaniki və elektron protezləri hazırlayan illərin peşəkarları, istifadə edənlər 44 günlük Vətən müharibəsinin şanlı qəhrəmanları, onların qayğıkeşi iş xalqımızın qalib əsgərlərinin mənəvi anası birinci xanım Mehriban Əliyevadır, onda məsələ aydın olur.

Peşəkarlıq və isti münasibət qazılarımızı ruhlandırır

Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə sağlamlığını itirən vətəndaşlarımızın müalicə və reabilitasiyası Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın daim diqqət mərkəzindədir. Döyüşlərdə ağır yaralanan hərbiçilərimiz Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Türkiyəyə göndərilir və ya onların müalicəsi üçün digər ölkələrdən mütəxəssislər dəvət olunur. Fond həmçinin sağlamlıqlarını itirmiş əsgər və zabitlərimizi yüksək texnologiyalı protezlərlə də təmin edir.

Son illərdə, xüsusilə, Protez-Ortopedik İstehsalat və Reabilitasiya Mərkəzində qurulan müasir reabilitasiya infrastrukturunu Vətən müharibəsi əlillərinin keyfiyyətli xidmətlərlə təmin edilməsi üçün mühüm potensialı oynayıb. Mərkəzdə müharibədən keçən iki ildən çox müddətdə əlillərin protezlərlə təminatının yüksək səviyyədə olmasına şahidlik etdik. Buradakı ab-hava, müharibə qəhrəmanlarına qarşı canyananlıq təsdiq edir ki, xoş missiya və canla-başla görülən işlər aşağı və yuxarı ətraflarını itirmiş müharibə əlillərimizə yeni həyat bəxş edir.

Mərkəz əlilliyi olan şəxslər üçün müasir texnologiyalar əsasında protez-ortopedik məhsulların və digər reabilitasiya vasitələrinin istehsalı, əlillərin xəstəliklərinin diaqnostikası və stasionar müalicəsi istiqamətində fəaliyyət göstərir. İstehsalat sahəsindən və stasionar şöbədən ibarət olan müəssisənin fəaliyyəti Nazirlər Kabinetinin 18 dekabr 2020-ci il tarixli qərarı ilə tənzimlənir. Sonədə osason, mərkəz tərəfindən 57 reabilitasiya vasitəsi hazırlanır və əlilliyi olan şəxslərə təqdim edilir.

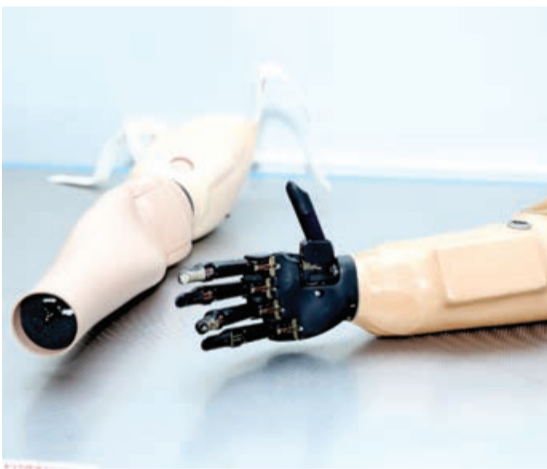
Protez-Ortopedik İstehsalat və Reabilitasiya Mərkəzinin direktoru Asif Məcidov deyir ki, həmin reabilitasiya məhsullarının əksəriyyəti mərkəzdə mövcuddur: "Müəssisədə istehsal edilən son nəsil protezlər itirilən orqanların funksiyasını 70-90 faiz təmin edir. Bu, amputasiyanın səviyyəsindən asılıdır. Müasir protezlərlə qazılarımızı rahat hərəkət edir, yük qaldıra bilərlər".

Ağır yük qaldırmağa, tennis oynamağa imkan verən "güclü" və "ağıllı" protezlər

"Mən bu protezlə beş kiloqrama qədər yük daşıyıram, kompüter kla-

"Mehriban xanımın qayğısı ilə yenidən həyata döndük"

Yüksəkkeyfiyyətli protezlərlə təmin olunan Vətən müharibəsi əlilləri Birinci vitse-prezidentə minnətdardılar

viaturasında yazıram, avtomobil idarə edirəm, hətta tennis oynaya bilərəm". Bu barədə danışan Samir Məmmədli deyir ki, protezdən istifadə qaydalarını öyrənməsi üçün ona təlim keçirilib və artıq yeni "qolu"na öyrəşib.

Samir Vətən müharibəsində torpaqlarımızın azadlığı uğrunda silaha sarılan qəhrəman igidlərimizdən biridir. 2020-ci il oktyabrın 5-də Suqovuşan uğrunda gedən döyüşlərdə yaralanıb. Bir ildən çoxdur ki, protezdən istifadə edir. Özünü o qədər yaxşı hiss edir ki, lazım gələrsə, lap elə protez qolu ilə də Vətənin keşiyində durmağa hazırdır.

O, bizə yüksək texnologiyalı protezlərlə tennis oynamağın üsullarını göstərdi. Hətta xəbər tutduq ki, agentliyin təşkil edəcəyi tennis yarışlarına hazırlaşır. Ona göstərilən diqqət və qayğıdan razılığını

ifadə edir: "Yaralandığım ilk gündən etibarən müalicə aldığımdən bütün müəssisələrdə xoş münasibətlərlə qarşılaşmışam. Protezləşmə prosesi də uğurla tamamlandı, qısa vaxtda müvafiq işlər görüldü. Əziyyəti keçən hər kəsə, bizdən diqqət və qayğısını əsirgəməyən dövlətimizin rəhbərliyinə minnətdarlığımı bildirirəm".

"Yüzlərlə qazini sevindirmək əsl ürək işidir"

Ehtiyatda olan baş leytenant, "Qarabağ" ordenli Əsgərzadə Bəkir də diqqətdən kənardə qalmayıb. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı, oktyabrın 3-də Suqovuşan uğrunda gedən döyüşlərdə sol ayağını itirən diqqət və qayğıdan razılığını

olunub. Əvvəlcə Silahlı Qüvvələrin Baş Klinik Hospitalında müalicə alan Bəkir daha sonra mərkəz tərəfindən protezlə təmin edildi. O dedi: - Demək olar ki, əvvəlki həyatıma qayıtmışam. Təşəvvür edin, lap elə əvvəlki kimi velosiped sürməyi bacarım, futbol oynayıram. Hətta bu protez ayağımla top çiləyir, heç yorulmuram da... Bəkir əlavə edir ki, agentliyin əlilliyi olan şəxslər arasında keçir-

diyi futbol yarışlarında tez-tez iştirak edir. Belə yarışlarda nə az, nə çox - 3 dəfə birinci yeri layiq görülüb: "Qazılarla bağlı icra edilən dəstək proqramları, Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın xoş təşəbbüsləri bizi həvəsləndirir. Azad torpaqlarımızda qürurla atdığımız yeni addımlar bizə təzə ümidlər bəxş edir. Hələ ötən il, protezləşmədən 15 gün sonra ilk addımlarımı atmağa başlayanda bundan dərin hiss etmişdim, sanki yeriməyi yenidən öyrənmiş kimi mübarizə aparırdım. Müxtəlif əzəllərini itirmiş yüzlərlə qaziyə yeni ümidlər bəxş etmək, onları həyata qaytarmaq əsl ürək işidir. Biz Mehriban xanımın qayğısı ilə yenidən həyata döndük".

209 nəfər Vətən müharibəsi əlili yüksək texnologiyalı protezlərlə təmin edilib

Mərkəzin direktoru "Bəkirin sözü qüvvət" verir. Deyir ki, İkinci Qarabağ müharibəsində yaralanmış qazılarımızın protezləşdirilməsi yekunlaşmaq üzrədir: "Həm müharibə zamanı, həm də postmüharibə dövründə 217 qazi amputasiya olunub. Onların 10-da iki ətraf amputasiya edildiyi üçün qazılarımız ümumilikdə 227 ədəd protezlə təmin edilmişdir. 209 qazinin 218 protezlə təminatı artıq başa çatıb. Hazırda cəmi 9 nəfərin protezlə təmin olunması üzərində iş aparılır. Bunun səbəbi isə həmin qazilərin amputasiyasını yaraladıqdan uzun müddət sonra həyata keçirilməsidir. Həkimlər ümid yerində zədələnmiş orqanların amputasiyasına tələsmirlər,

ona görə də belə vaxt fərqi yaranır. Qazilərin protezləşdirilməsinin gecikməməsi üçün əlimizdən gələni əsirgəmirik. Ona görə də amputasiya olunan qazilərin əlillik təyinatını gözləmədən protezləşdirilməsini həyata keçiririk".

A.Məcidov həmçinin qeyd etdi ki, ümumilikdə 2022-ci ildə 67 min 254 nəfər bu və ya digər reabilitasiya vasitəsilə təmin edilib: "Bu göstərici 2021-ci ildəkindən 20 min çoxdur. Cari ilin yanvar ayında isə 5024 reabilitasiya vasitəsi fiziki məhdudiyətli şəxslərə təqdim edilib. Nəzərə almaq lazımdır ki, müəssisə Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə minə partlayış və sentyabr hadisələri zamanı yaralananları da ən müasir protezlərlə təmin edir. Postmüharibə dövründə agentliyin reabilitasiya müəssisələrində 2 min 949 nəfərə xidmət göstərilib. Ümumilikdə 1813 müharibə əlili 31 min 913 reabilitasiya vasitəsi verilib".

İl ərzində təxminən 2 minə yaxın protez hazırlanır

Daha sonra protezlərin istehsal prosesi ilə tanış olur, hazırlanmasında müxtəlif materiallardan istifadə edilən protezlərə yeni nəfəs verməyə can atan mütəxəssislərin iş fəaliyyətini müşahidə edirik. Onların missiyası olduqca məsuliyyətlidir. Burada çalışan işçilər əllərini, qollarını, ayaqlarını itirənləri yenidən həyata bağlamaq üçün qüvvələrini əsirgəməyirlər. Mərkəzin emalatxanasında il ərzində təxminən 2 minə yaxın protez hazırlanır. Mütəxəssislər bildirirlər ki, bir protezin hazırlanması üçün təxminən 20 gün vaxt lazım olur. "Bu emalatxananın işi digərlərindən çox fərqlənir. Biz sanki cansız materiala yeni can bəxş etmək üçün çalışırıq", - deyir onlar bildirirlər.

Ümumiyyətlə, protez istehsalı birmənalı olaraq ölkəmizdə həyata keçirilir. Nəzərə almaq lazımdır ki, protezlər əlilliyi olan şəxslərin fərdi xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla hazırlanır. Sadəcə bəzi protez növlərinin tərkib hissələrindən olan bir sıra detallar xarici istehsalçılardan alınır. Mərkəz xüsusilə Almaniyanın "Ottobock", İslandiyanın "Ossur", İngiltərənin "RSL Steeper" və ABŞ-nin "Fillauer" şirkətləri ilə əməkdaşlıq edir. Mərkəzdə həmçinin qazilərin təkrar müayinəsi və protezlərin dəyişdirilməsi xidməti də göstərilir.

Yeri gəlmişkən, Mehriban xanım Əliyevanın "2016-cı ilin Aprel döyüşlərində yaralanmış əsgər və zabitlərin yüksək texnologiyalı protezlərlə təmin edilməsi" layihəsi çərçivəsində döyüşlərdə xəsarət almış hərbiçilərimiz dünyanı müasir protez istehsalçılarına yüksək texnologiyalı məhsulları ilə təmin olunublar. Bu, birinci xanımın milli təşəbbüskarlığının və vətənpərvərliyinin göstəricisidir. Belə ciddi sosial əhəmiyyət kəsb edən layihələrin təşəbbüskarı olması Mehriban xanımın qəlbini istiliyini və həssaslığını ifadə edir. Layihə çərçivəsində qısa müddətdə müvafiq işlər həyata keçirilib, əsgər və zabitlərin fərdi tələbləri nəzərə alınmaqla, onlara uyğun və yüksək keyfiyyətli protezlər təqdim olunub.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsləri adımızı zirvələrə ucaldır

Müharibə əlillərinin yerli və xarici xəstəxanalarda müalicə olunmasında, onların ən müasir protezlərlə təmin edilməsində, həmçinin müharibədə yaralanan hərbiçilərə yeni mənzillər, fərdi evlər və avtomobillər təqdim olunmasında Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın xidmətləri böyükdür. Mehriban xanım Əliyevanın çoxşəxli fəaliyyət sferasında Vətənimizin azadlığı uğrunda canından keçən və yaralanan igidlərimizə qarşı diqqət və qayğının önəmli yer tutması onun dövlətimizə və xalqımıza uğurlu xidmətinə xəbər verir. Birinci xanımın təşəbbüskarı olduğu böyükmüqayası işlər Azərbaycan qadınının işgüzarlığını, yüksək intellektinin, məhribanlığının mükəmməl nümunəsidir. Mehriban Əliyeva tərəfindən irəli sürülmüş hər bir təşəbbüs Azərbaycan xalqının firavan yaşamasına istiqamətlənib və bu, adımızı zirvələrə ucaldır.

Nəzrin QARDAŞANOVA,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"